

vészet formulája. Ma így hangzik a formula: „Gondolkozom, tehát építetek”.

Az 1936. év irodalomban és filmben a kitűnő művek egész sorát hozta. Megemlítem *Ilf és Petrov* „Egyemeletes Amerika” című érett és művészi könyvét. „Fehéren fénylik a magányos vitorla”. Ez a címe *Katajev*, a gyermekéletből merített, csodálatos kristálytisza regényének. *Pavlenko* „Keleten” című regénye egy sajtóságos, formában új, dús fantáziájú, éles megfigyelésű könyv.

Megemlítek még néhány filmet is, melyben a tizedik Múzsza: a film, együtt halad a kilencedikkel. Ezek: „A Baltikum követe”, „Az utolsó éjszaka”, „Mi, Kronstadtiak” és „A hét bátor”.

Mindez csak kezdet, a Szovjetunió művészetének hajnala. Meggyőződésem, hogy az a nép, amely saját kezével építi boldogságát, nagy művészi alkotásokra hivatott.

Ford.: **Mohácsy Irén**

A PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁS MÉRLEGE

Páris, 1937 november

Német, olasz és portugál híradásokban állandóan azzal a hírrel találkozhattunk a párisi világkiállítással kapcsolatban, hogy ez a „népfronti propaganda-vállalkozás” csóddal fenyeget, a kormány hihetetlen összegeket veszített ezen az „idegenforgalmi trükkön”. De nemcsak a jelenlegi francia belpolitikai rend sanda ellenségei gyártottak ilyesfajta híreket az „Expo”-ról, hanem francia jobboldali lapok, a levitézlett Laroque, Laval és a többi Führer ellenőrzése alatt álló sajtóorgánum is kivette részét ebből a hajszból a világkiállítás ellen, melyen kézenfekvő bizonyítékok szerint megnyitásától az őszi zárulásig körülbelül 25–30 millió látogató fordult meg.

A világkiállítás, mely elejétől fogva a népfront ellenes erők támadásának keresztüzében állott, jelek szerint tehát nem zárult fiaskóval

A viharok a világkiállítás körül, még jóval annak megnyitása előtt kezdődtek. Leon Blum kormánya ezt a szinte felülmúlhatatlan méretű kiállítást valóban demonstrációnak szánta, a népfronti hatalom és a demokratikus szellem világgraszoló manifesztációjának. Emlékezetes, hogy a kiállítás megnyitása késett, egyes pavilonokat augusztusban fejeztek csak be és a kiállítás díszépülete, melyhez a lépcsők több-emeletmagasságban vezetnek fel az Eiffel-torony felől, csak szeptember első hetében készült el végleg. A francia jobboldali sajtó ezzel a késedelemmel kapcsolatban azt a hírt terjesztette világszerte, hogy a párisi munkásság a népfronti munkáspolitikai engedékenységéből kifolyólag anarchizálja a francia termelést, nem hajlandó normális munkatempóban dolgozni, „bolsevista apátiában”, cigarettázgatva lopja a napot a szajnaementi földhányásokon, lábát lógatja, hiszen úgylis megkapja a negyvenórás munkahét után kijáró fizetését a könnyelmű, munkásbarát kormánytól.

Ezzel a hírrel kapcsolatban a valóság a következő: A népfront munkáspolitikája a francia nagytőkének nemcsak súlyos veszteségeket okozott, hanem ennél is nagyobb veszedelem felhőjét sűrítette a „kétszáz család” feje fölé, akiknek kezében nemcsak a „Banque de France”, hanem a nehézipar száalai is összefutnak: a kormány a pénz- és iparügyek fölötti ellenőrzésre törekedett. A francia oligarchia nem

elégedhetett meg az aranyrudak Amerikába és Svájcba való átmentésével, hanem ahová a nagyipar révén kezei elértek, még súlyos károsodás árán is vállalta a népfronti építő szándék elszabottálását. Az „Expo” építkezései körüli késlekedések is ennek a szabotázsnak a számlájára írandók. Páris építőmunkásai valóban hetekig és hónapokig tétlenül lézengtek a szajnaparti földhányások között, de ugyanakkor szidták a cement urait, a fémipar urait, akik az állami megrendelések leszállítását egyszerűen késleltették. „Nincs cementünk!” „Nincs fémhuzalunk!” „Nincs épületfánk!” — válaszoltak a szállítók a kétségbeesett és fenyegető miniszteriumi sürgetésekre, miközben a raktárak tömve voltak cementtel, fémhuzallal és épületfával. De a szabotázis sem dacolhatott végtelenségig az állam akaratával és a kiállítás elkészült.

Mire megérkeztek a külföldiek, új remhír röptülte körül a világot: a francia spekuláció az idegeneken kövérre keresi magát. Párisban minden a felével megdrágult. Arról persze a szegény turisták mit sem tudtak, hogy a drágulás árát a francia polgár és munkás épp úgy megadja, mint a külföldi s hogy ez a drágulás is csak a nagytőke szabotázásának eredménye, melynek következtében a nagykereskedelmi árak a népfront uralomrajutásának első esztendejében mintegy 43 százalékkal emelkedtek és ennek megfelelően drágább lett a párisi selyem, a kalap, a metro és az autóbusz, a szálloda és az ételnemű.

De csudálatosképpen sem a drágaság, sem a rémhírek, hogy Párisban minden percben anarchia törhet ki, nem tartották vissza az európai polgári egzisztenciák százezreit, hogy 1937 nyarán Párisba utazzanak, amit számukra elsősorban az a példátlan utazási kedvezmény tett lehetségessé, amit a francia kormány a kiállítás látogatóinak végig egész Európán biztosított. A külföldi látogatók százezrei érkeztek Párisba, akik különben sohasem juthattak volna a fények városába és a nyár, amely egyébként Páris legholtabb évszaka, nyüzsgött az élettől, a jókedvtől, idegen szótól és ez a zsongás egészen másszínű volt, mint az európai konjunktúra éveiben: nemcsak az idegenforgalmi központok elevenedtek meg, hanem egész Páris és a szokatlanul nagyszámban jelenlevő idegenek is elenyésztek a francia vidékiek áradatában.

Ennek is külön magyarázata van.

Franciaországban ezen a nyáron kapták ki először az alkalmazottak és munkások a fizetett szabadságot. Bármilyen furcsán hangzik is a mi fülünknek, de való tény, hogy például Romániában előbb vezették be a fizetett szabadság törvényét, mint a nyugati Franciaországban. A népfrontnak kellett ahhoz jönnie, hogy ezt az elemi munkásvédelmi törvényt életbeléptesse. Így lett 1937 Franciaországban ünnepi esztendő, az az év, amelyben először teltek meg a tengeri fürdők munkásokkal és először látogattak Párisba munkások százezrei és milliói, akik enélkül a törvény és a népfronti munkabérek nélkül talán sohasem jutottak volna el a csillogó „Capitale”-ba, a fővárosba, amelynek fényéről, nagyságáról alig tudtak többet, mint mondjuk egy kolozsvári nyolcadikos gimnazista, aki Ady Páris-versei nyomán izgatott érdeklődéssel olvas el minden cikket, könyvet, amely Párisról beszél.

Igy nőtt az „Expo” látogatóinak száma napról-napra és mind rohamosabban, amiben azonban még egy benső francia tényezőnek van nagy szerepe, és ez a negyvenórás munkahét, amely a párisi dolgozókat a vasárnapon kívül még egy szabad nappal megajándékozta, a vállalkozó kedve szerint hétfővel vagy szombattal. És a francia munkás megmutatta, hogy ért az ünnepléshez, a kiállítások, a muzeumok,

a környékbeli kiránduló helyek, a színházak, a mozgóképszínházak és persze az „Expo” ezeken a napokon csordulásig teltek. Persze nem amolyan szomorú ünnepése ez a kétnapos munkaszünet Páris és Franciaországnak, hiszen a fizetések és bérek a negyvenórás munkahéten magasabbak, mint voltak a szabályozatlan ötven-hatvanórás munkahét idején.

Igy szökött a világiállítás látogatóinak száma milliókkal és milliókkal és így gyarapodott hónapokon át egy város és egy ország népé tudásban és műveltségben, amit a kiállítás két kézzel szórt a látogatóknak, no és — öntudattal, mert az Expo, „notre Expo”, ahogy a párisi büszke becézgetéssel a kiállítást megnevezte, a francia demokrátiás öntudat büszke hirdetője, melyben elveszett a demokrácia-ellenes államok néhány pavillonja.

Hogy mennyire a párisiak szívéhez nőtt a kiállítás, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy mindjárt becenévvel látták el. Így lett az „Exposition Internationale Mondiale des Arts et Techniques”-ből, egyszerűen és kedvesen, egészen párisiasan „Expo” és oly kedvességgel szólongatja így a francia ezt a városnyi területen épült csodahalmazt, mintahogy például egész Páris egy évtizeden keresztül egy híres festőmodellről csak így beszél: „a Kiki”.

Az „Expo” tehát kibirta a „kétszáz család” rohamát, 20,000 munkás 100 hektár területen felépítette, az Eiffel-tornyon hét hónapon keresztül minden este kigyulladtak az eget átszelő fénycsóvák, a látogatók milliói egyre nőttek és a Front Populaire a világiállítás területén csatát nyert, oly sikeresen, hogy még előnyomulásra is gondolt: a kormány szeptemberben azzal a tervvel foglalkozott, hogy a világiállítás sikerén felbuzdulva, egy évvel meghosszabbítja annak tartamát. Amikor ennek a tervnek a köriratai a különböző államok illetékes hivatalaihoz megérkeztek, csupán két állam közölte félhivatalosan, hogy az 1937-re tervezett kiállításon 1938-ban nem szándékozik résztvenni. Ezt a választ Berlin és Róma adta, amire Franciaország hivatalos köreiből viszont sürgősen az a hír szivárgott ki, hogy a kiállítást rendező közegek végtelenül sajnálnák, ha a meghívott kiállító államok valamelyike lehordatná pavillonjait, de módjában lesz majd azok helyén olyan új pavillonokat felállítani, amelyek a kiállítás jövőévi látogatóit a veszteségért teljes mértékben kárpótolni tudják.

Az „Expo” Place de la Concorde-i bejárata fölött a gall kakas büszkén, magasan tartja a fejét, alatta a szél a Tuillériák és Champs Elisée vörös platánleveleit keveri, az estben fénylő autókra köd ül le, finom fátyollal borítva be az ivlámpák fénykörét. A tél didergető, nedves kabátját ráterítette Párisra, de azért a metrókon egyformán nagy a tolongás és a párisi örök szerelem egyformán szép marad.

Mélinusz József

S R B O B R A N

„A Hid falukutatási mozgalmához írtam röviden a falu történelméről és jelenlegi helyzetéről, ami bizony elég sok gondot okoz egy szellemileg ennyire képzett egyénnek, mint én, aki háromszor jártam elsőbe és mégis végre a disznók után tanultam meg tökéletesen olvasni és a betűvetés mesterségét.”

A jelenlegi Srbobran Vojvodina egyik legrégebbi faluja. Tiszta szerb település, a törökök uralma idején a XVI. században jött egy pár száz család és a mai Kralja Petra csatorna mellett telepedtek le, ami pesze akkor még nem